

RIIGIKOGU

IV koosseis.

V istungjärk.

110. koosolek.

20. detsembril 1930

Sisu:

1. Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsiooni muutmise teise protokollki kinnitamise seadus — II lugemisel.
2. Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 3 — II lugemisel.
3. Riigi elarve seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.
4. Järgmise koosoleku määramine.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 5.43 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi
A. Tõllassepp.

1. **Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsiooni muutmise teise protokollki kinnitamise seadus — II lugemisel.**

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Tonkman.**

Väliskomisjoni kaasaruandja **A. Rei.**

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

2. **Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 3 — II lugemisel.**

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja **O. Suursööt.**

Pealkiri võetakse vastu.

(§ 1.)

Majanduseminister **J. Zimermann:** Eelkrediidi täiendamiseks on komisjonis variandina juurde määratud 155.000 krooni. Ma ei saa sellega ühineda — Vabariigi Valitsus ei ole seda summat kaalunud, ja nüisugust korda ei saa lubada, et komisjon või Riigikogu summat suurendaks, ilma et Vabariigi Valitsus oleks seda kaalunud. Ka ei ole nähtud ette korda, kuidas seda summat kasutatakse, sest see ei ole töötajatele töö andmiseks ette nähtud, vaid abiandmiseks töötajatele, keda ei ole

võimalik aidata tööandmise teel. Kui selleks tarvidus peaks olema, siis Vabariigi Valitsus katsub võimalusi leida ja võtab selle küsimuse arutamisele.

L. Johnson (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Komisjon võttis vastu variandina töötajatele toetuse andmiseks 155.000 krooni. Missuguses seisukorras töötajalised on praegu, seda teavad Riigikogu rühmad väga hästi, ja et nad seda teavad, selle tunnustuseks on, et komisjon selle ettepaneku vastu võttis variandina. Seda kirjeldama hakata ei ole tarvis. Seisukord on üldiselt teada, siin on täna ette toodud seda, et hädaabitööde summadega ei tule läbi. Hädaabitööde summad, nii nagu muu seas rkl. härra Kask, kes ühtlasi Pärnu linnaapea, siit kõnetoolilt seletas, olid ette nähtud jaanuarikuuni, nüüd on aga korraldus tehtud, et nendega peab läbi tulema aprillikuuni. Hädaabitööde summadest tuleb puudus ja loomulik on, et Riigikogu enne, kui ta laiali läheb, vastavad summad annab. Ettepanek, mis tehti rahaasjanduse komisjonis, näeb ette töötajatele toetuse andmiseks 155.000 krooni. Kuna selgunud on vahepeal, et selle ettepaneku läbiviimiseks lootust ei ole, seepärast teen ettepaneku,

et võetaks Majanduseministeeriumi erakorraliste kulude alla — peatükk I § 5 — mitmesugusteks töödeks ja töötajate toetamiseks Kr. 155.000.—

Siin on võetud mitmesugusteks töödeks, selle all mõeldakse hädaabitööd. Peale selle võib töötajate toetamiseks anda. Lasterikastele perekondadele on kahtlemata tarvis natukenegi toetust anda selleks, et nad lapsi võiksid toita raskel ajal, ja selleks peaks Vabariigi Valitsus omavalitsuste asutuste kaudu andma vastavaid krediite ja vastavaid summad. Kui suured need krediidid peavad olema, see on lahtiseks jäetud. Vabariigi Valitsusel on võimalus siin määrata oma äranägemisel sellest 155 tuhandest kroonist niipalju, kui ta tarvilikuks peab. Teine summa läheks hädaabitöödeks. Ma arvan, et see ettepanek peaks kõigile neile, kes teavad ja näevad, missuguses seisukorras meie kodanikud on, vastuvõetav olema.

Sellepärast teen ma vastava ettepaneku.

A. Kirikal (väljasp. rhm.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Siin võeti meil lisaelarve arvel nõutava eelkrediidina vastu 2 suuremat summat. Esimene summa oli tervelt 16.100.000 senti, see on nõndanimetatud peekonifond või — nagu tuttavaks saanud — sigade pensioni krediit. Teine summa oli, mis jällegi vastu võeti, 551.500.000 senti teravilja kokkuostu summaks. Kokku need kaks summat teevad 567.600.000 senti. Seda summat ei või millegiks muuks nimetada, kui ainult kingituseks rikkamatele põllumeestele, sest nagu tänasel koosolekul nägime, ei toodud ette andmeid, milleks sarnast suurt summat oli tarvis välja visata just tänaõhtustel koosolekutel. Kõiki neid hädaldamisi, mis siin ette toodi, ei saa millegiks muuks nimetada, kui kõige-puhtakujulisemaks demagoogiaks. Ja kõige imelikum oli, et nende summade juures ei nimetatud katet tuluallikatest, nagu seda on harilikult eelarvete juures. Tuluallikana olid seaduseelnõudes ette nähtud mitmesugused väga imelikud kombinatsioonid. Nende kombinatsioonide põhjendamatust tunnistas ka see, et need kombinatsioonid oma iseloomu poolest on sarnased, et kui neid ellu viia, siis võivad nende tagajärjed väga rasked olla ja võib-olla isegi katastroofilised meie niikuinii-raskele rahvamajandusele. Kõigi nende põhjendatud andmete peale vaatamata leidsid meie koalitsiooni rühmad võimalikuks ühel häälel hääletada nende summade poolt ja nad võeti vastu, ilma et siin oleks mingeid andmeid ette toodud nende summade põhjendamise kohta. Ma toonitan veel, et nende summade otstarve ei ole mitte midagi muud, kui ainult jõulukink rikkamatele põllumeestele. Kuid seejuures ei leidnud meie aga selles eelarves mitte ühtki summast nende inimeste jaoks, kes on praegu sattunud kõige viletsamasse seisukorda, see on meie suur töötatöölise hulk. Sellest meie seaduseelnõu ei rääkinud sõnagi. Nüüd Riigikogu rahaasjanduse komisjonis seda seaduseelnõu läbi arutades tehti sotsialistliku rühma esindaja Johanson'i poolt ettepanek, seda eelarvet täiendada väikese summaga, see on 15.500.000 senti töötatöölisele abiandmiseks ja neile hädaabitööde korraldamiseks. See moodustab sellest suurest rikkamate põllumeeste toetusest või nende pühadekingist ainult $\frac{1}{40}$ osa. Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma arvan, et kui leiti siiski seadusevastaste ja isegi väga kahtlaste kombinatsioonide teel võimalus, lubada 567 miljonit tervelt rikkamatele põllumeestele kingiks pühadeks, siis meie peaksime ometi leid-

ma väikese krediidi, s. o. 15.500.000 senti või $\frac{1}{40}$ osa rikkaste jõulukingist töötatöölisele toetuse andmiseks ja neile tööde korraldamiseks, nagu see tarvilik on.

Mispärast see hädatarvilik on, kavatsen siin põhjendada. Kui siin omal ajal töötatöölise hädaabitööde korraldamise krediit vastu võeti suurte pingutustega kõigest 20 miljonit, siis näidati, et sellest krediidist ei jätku töötatöölisele hädaabitööde korraldamiseks, ja nagu nüüd tagajärjed näitavad, on asi tegelikult nii. Sellega ei ole suudetud midagi ära teha. Tallinnas on praegu registreeritud üle 2.500 töötatöölise. Siinemaani on aga hädaabitöödele saadetud mitte üle 200 töölise. Mida peavad teised tegema? Kas nemad peavad lausa nälgima? Meie teame, et neil on ka perekonnad, kes siis nälgima peavad. Teame, kui halvad korraldused on meie tööborsil maksvad, nagu sellest kõneldi eilsel koosolekul, kus isegi ei registreerita neid töötatöölisi, kes on vähem kui 2 kuud ilma tööta olnud. Andmed näitavad, et töötatöölised on suures puuduses, nad kannatavad tihti nälga. Aga nüüd antakse see 567 miljonit sellele kontingendile, kes nälga ei kannata, vaid kui mõni neist ongi raskes seisukorras, siis see raske seisukord ei ole võrreldav selle viletsusega ja puudusega, mis valitseb töötatöölise hulgas. Kui 20 miljonit vastu võeti, siis ma mäletan kirjutas „Vaba Maa“ eriti kriiskava artikli selle kohta: vaadake, millist demagoogiat tehakse selle krediidi vastuvõtmise puhul Riigikogu kõnetoolilt. „Vaba Maa“ leiab selle olema demagoogia, kui räägitakse töötatöölise puudusest. Kuna täna hädaldas siin härra Tonkman pisarsilmil põllumeeste hädadest, siis seda ei saa tõesti teiseks nimetada, kui demagoogiaks. Nii vaatab meie praeguse Riigivanema häälekandja „Vaba Maa“ töötatöölise seisukorra peale. See näitab, et kahe käega toetatakse kogumeeste hädaldamist, kuna töötatöölise puudused ja viletsused on talle ükskõik. Niisama „Vaba Maa“ järgmises artiklis toonitatakse, et kõik on korras, vaadake ainult mis tehakse — 20 miljoni senti arvel antakse kõigile tööd ja peale selle veel teedekrediidi arvel 70 miljonit j. n. e. Ka see sõnum ei ole muud midagi kui kõige tühisem demagoogia. Siinemaani ei ole suudetud töötatöölisele hädaabitöid korraldada niipalju, kui seda tarvis oleks. Ka nende hädaabitööde tasu, nagu toonitati eile selles erakorralises teadaandes, on sarnane, et töölised ei teeni päevas rohkem kui 56 senti. Kuidas suudab meie töötatööliline sarnaste näljapenni-

dega toita oma perekonda? Ta peab selle juures täiesti nälgima. Kui meie kõneleme töötatöölise viletsast seisukorrast, siis see olevat demagoogia, kui aga kõnelakse pisarsilmil rikkamate põllumeeste seisukorrast ja vajadustest, siis see ei olevat demagoogia. Kuid ma arvan, peaks leiduma ometi neid, kes aru saavad tõelikust seisukorrast ja toetavad selle ettepaneku vastuvõtmist, et krediite töötatöölisele suurendataks. See, mida toonitab Majanduseminister, et ei ole võimalik rohkem määrata, kuna aga sealsamas 500 miljonit senti kerge käega välja visatakse, ei ole põhjendatud. Ma arvan, kui selle summa väljaviskamiseks võimalus leidub, siis peab võimalus leiduma ka töötatöölisele 15 miljoni senti andmiseks.

K. A s t (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Selle seaduseelnõu I lugemisel on üsna pikalt ja laialt sisuliselt sõna võetud erakorraliste kulude osas § 4 ettenähtud teravilja kaitse korraldamiseks määratud krediidi kohta. Nende sõnavõtmiste juures selgus muu seas härra Majanduseministri seletustest, et Vabariigi Valitsus siiski tagantjärele veendumusele on jõudnud, et ta seda viljaostu operatsiooni mitte ühel hoobil teostada ei saa ega mõtle, vaid seda tehakse osaliselt, mille juures arvesse võetakse riigi rahaliste ressursside olukorda ja jõukust. Sellega peaks siis ka, lugupeetud Riigikogu liikmed, selge olema, et Vabariigi Valitsus, nii nagu eelmisel koosolekul tähendas juba lugupeetud rkl. J. Tõnisson, ei vaja krediiti selles ulatuses, nagu esialgu ette nähtud, nimelt 5.155.000 krooni, vaid jätkuks hoopis pisemast summiast.

Meil kahjuks on see kindel veendumus, et Riigikogu — see tuli ilmsiks sõnavõtmistest — samuti nagu rahaasjanduse komisjoni seaduseelnõu esitatud kujul vastu võtab. Kahjuks ei ole meil abinõusid, millega saaksime takistada seaduse vastuvõtmist selles osas. Antud ulatuses laenu tegemine Eesti Pangas ei ole tarvilik, ja terve see toiming pole küllalt seadusepärane. Meil ei ole käepärast abinõusid, millega saaksime halvata seda aktsiooni, mida Riigikogu praegu teostab. Aga meie tahame loota, et vähemalt üks osa Riigikogu liikmeid küsimusele sisuliselt niivõrt ligidale astub, et ta selle summa ainult vähemas osas tarvilikuks tunnustab. Seepärast korndan veel: härra Majanduseministri esinemisest teame, et valitsus ei lähe seda demagoogilist teed mööda, mis põllumeeste kogude rühma tegelased peale tahtsid sundida. Valitsus ei korralda viljakokkuostu

terves ulatuses, vaid tahab teostada seda järk-järguliselt, arvesse võttes riigi rahalisi võimalusi. Seepärast ei ole valitsusel vaja seda summat nii suures ulatuses esialgu küsida. Ma teen ettepaneku: vähendada summa eelarves kulude § 4 all 5.515.000 pealt 3 miljoni peale. Arvame, et see küllaldane summa on, millega valitsus kõiki samme astuda võib, mida tarvilikku ettevaatust harrastades astuda ka vatsseb. Muide oleme terve selle § 4 vastu ja hääletamisel tema väljajätmise poolt. Minu ettepanek on tehtud teadmises, et meie § 4 siiski tagasi lükata ei suuda ja loodame, et Riigikogu liikmed olukorra tähtsust ja õiglust hindavad ning võtavad vähendamis-ettepaneku vastu.

—Lõpuks tahtsin veel paar sõna öelda töötatöölise toetamiseks ja tööpuuduse vähendamiseks ülesvõetud krediidi vajaduse kohta. Härradel Riigikogu liikmetel on vist kõigil meeles, et varemalt mitmel korral on ka nii toimitud. Meil maksva eelarve arutamise korra põhimõtte on, et komisjonid ei suurenda ilma valitsuse nõusolekuta kulusid eelarves. Aga sellest ei ole alati kinni peetud, vaid korduvalt on rahaasjanduse komisjon kui ka Riigikogu ise selle põhimõtte vastu eksinud. See on sellega seletatav, et töötatöölise jaoks krediidi nõudmised tulevad alati teatud hilinemisega. Endistele valitsustele ei ole selline krediitõstmine kunagi hädaohtlikuks osutunud, sest need krediidid on olnud üsna minimaalsed, ja ma tahaksin arvata, et ka praegusele valitsusele see tõstmine kuidagi viisi raskusi ei sünnita, valitsust kuidagi viisi tema positsioonidest kõrvale ei löö. Kui endised valitsused, kes ei ole pretendeerinud jumal teab kui tugevad olla, on suutnud nende krediitide kõrgendustega leppida, siis praegune valitsus, kes tahab väga tugev olla, ei tohiks ka kõikuda selle 15.000.000 senti andmise puhul.

J u h a t a j a: Rkl. Ast teeb ettepaneku: „Erakorralised kulud. A. Riigikeskasutuste kulud. Majanduseministeerium. Peatükk I. Keskasutus. Vähendada: § 4. Teravilja kaitse korraldamine Kr. 5.515.000.— pealt Kr. 3.000.000.— peale.“

Komisjoni poolt on variant:

Erakorralised kulud.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Hariduse- ja sotsiaalministeerium.

Peatükk V.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Töötatöölisele toetuse andmiseks Kr. 155.000.—

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna keskasutus Kr. 155.000.—

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond Kr. 155.000.—

Hariduse- ja sotsiaalministeerium Kr. 155.000.—

Variant lükatakse tagasi 41 häälega 28 hääle pooltolemisel.

L. Johanson'i ettepanek lükatakse tagasi 39 häälega 33 hääle pooltolemisel.

K. Ast'i ettepanek lükatakse tagasi 41 häälega 28 hääle pooltolemisel.

§ 1 võetakse vastu.

§ 2 võetakse vastu.

Juhataja: Majanduseministrilt on ettepanek, võtta vastu uus paragrahv.

„§ 3. Käesolev seadus hakkab maksma avaldamisega.“

Uus § 3 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

(L. Johanson, stp: Koosolek lõpetada! — J. Holberg, põl: See tuli tal kogemata unes. — L. Johanson, stp: Noh, Teie magate seal küll kogu aeg.)

Juhataja: On tehtud ettepanek, lõpetada koosolek.

(Hääletatakse.) Ettepanek on tagasi lükatud.

3. Riigi eelarve seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja R. Kõris.

(Pealkiri.)

J. Klement (stp): Härra Majanduseminister oma sõnavõtmises I lugemisel püüdis seda eelnõu kaitsta, tugedes ühele elmisele seadusele, mida ta arvas analoogiliseks seaduseks käesolevale arutamisele seadusele. Härra Majanduseminister arvas riigikassa võlakirjade väljaandmise seadust, mis välja kuulutatud Riigi Teatajas 5. aprillist 1929. Praegusel seadusel ja seadusel, millele härra Majandu-

seminister tähelepanu juhtis, ei ole absoluutselt midagi ühist. Seadus, mida praegu arutame, sisaldab volituse andmist Vabariigi Valitsusele laenude tegemiseks, ilma et oleks ära märgitud laenu summa, otstarve laenu tegemiseks, laenutegemise kord j.n.e. 1929. a. seadus on aga sootu teisiti konstrueeritud. § 1 on tähendatud laenu summa kuni 5.000 krooni, on tähendatud, et riigikassa võlakirje on õigus välja anda tähtajaga mitte üle 5 aasta. Samuti on tähendatud, et intress ei tohi tõusta üle 6%. On ette nähtud otstarve, milleks see võlg on tehtud. Siin on tegemist 5.000-kroonilise konkreetse laenuga, laenuga, mis tehakse võlakirjade andmise korras. Seega on see seadus põhiseadusega kokkukõlas. Siin ei ole kuskil volitusi, et Vabariigi Valitsus võib oma äranägemise järgi talitada.

Võib-olla viis härra Majanduseministri eksiteele § 1 esimene lause. Nähtavasti on see nii, sest Majanduseministri abi, härra Merits juhtis mu tähelepanu sellele rahaasjanduse komisjonis, kuid tol korral ma ei jõudnud süveneda sellesse seadusse. Selle paragrahvis on tõesti öeldud, et Vabariigi Valitsusele antakse õigus, välja anda j. n. e. Aga niisugune lause tuleb võtta igasse laenuseadusse. Kui Riigikogu otsustab laenu teha, siis loomulikult Riigikogu ei lähe ise vekseid alla kirjutama, vaid antakse selleks volitus valitsusele. Aga laenutegemise enda peab seaduseandlus iga konkreetse juhtumise jaoks otsustama ja peab laenusumma ning teised tingimused üles lugema. 1929. a. seadus sisaldab kõiki neid elemente ja seda seadust ei saa tuua näiteks, nagu oleks Riigikogu juba varemgi patustanud põhiseaduse § 52 vastu. Samuti on meil teised seadused täiesti kokkukõlas põhiseadusega ja see on esimene juht, kus meil riiklikku laenu tahetakse teha põhiseaduse vastases korras. Nii et see näide ei läinud märki, mida härra Majanduseminister tahtis teha.

Ma tahan tuua veel iseloomustuse, mis väga tabab, ja mida kaks lugupeetud vanemat juristi täna ütlesid. Nad ütlesid, et Majanduseministeeriumil oli tarvis teha suuremat laenu ja hakati kaaluma, kuidas seda teha. Oli selge, et Majanduseministeeriumil tuleb rikkuda kas põhiseadust või Eesti Panga põhikirja. Majanduseministeerium on kaalunud, kumba neist seadustest rikkuda ja arvamisele tulnud, — mis seal ikka kaaluda, rikume juba parem mõlemaid, siis ei ole kummalgi midagi ette heita.

Arutuselolev seadus ei taba isegi oma otstarvet, kuid sellega on rikutud põ-

hiseadust ja tahetakse rikkuda Eesti Panga põhikirja. Seepärast arvan, et Riigikogu seda seadust vastu võtma ei peaks.

J. Tõnisson (rhv): Teen ettepaneku,

võtta seaduse pealkirjaks: Eesti Pangast laenu tegemise seadus rukki ostu-müügi operatsioonideks Teravilja kaitseseaduse alusel.

Aruandja R. Kuris (lõpusõna): Ma ei saa ühineda tehtud parandustega. Rkl. härra Tõnisson'i paranduse-ettepanek teeb täieliku erilaenu seaduse laenusaamiseks Eesti Pangast, kuna Eesti Panga põhikiri seda ette ei näe, ja sellekujuline laenutegemine on vastolus Eesti Panga põhikirja § 52 p. 7, aga § 51 p. 11 näeb ette ainult eelarvelise ajutise laenu. (J. Tõnisson, rhv: See on eelarve osaks lisaeelarve eel. Selles ei ole mingit kahtlust.) Seepärast mina rahaasjanduse komisjon nimel J. Tõnisson'i ettepanekuga ei saa ühineda.

J. Tõnisson'i ettepanek lükatakse tagasi 37 häälega 31 hääle pooltolemisel.

Pealkiri võetakse vastu.

(Seaduseelnõu tekst.)

Majanduseminister J. Zimmermann: Teen redaktsioonilise ettepaneku,

§ 34¹ teises lõikes välja jätta sõnad: „Käesoleva paragrahvi alusel Eesti Pangast tehtavate ajutiste laenude moodus määratakse kokkuleppel Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga vahel; ühtlasi antakse sellega“ ja juurde võtta sõnade: „Vabariigi Valitsusele“ järele sõna „antakse“.

J. Tõnisson (rhv): Teen ettepaneku, seaduseelnõu sõnastuseks võtta:

„Vabariigi Valitsusele antakse õigus teha ajutisi laene Eesti Pangast viimase põhikirja § 51 p. 11 alusel 1930/31. eelarve-aastal Teravilja kaitseseaduse alusel teostatavate rukki ostu-müügi operatsioonide läbi viimiseks.

Käesoleva seaduse alusel Eesti Pangast tehtavate ajutiste laenude moodus määratakse kokkuleppel Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga vahel; ühtlasi antakse sellega Vabariigi Valitsusele õigus saadavate laenude kindlustuseks anda välja Majanduseministeeriumi rahanduseosakonna võlakohustusi, võlakirju

või kassaveksleid, milliste vormi, nimesväärtuse, tähtjad, intressimäär ja muud tingimused määrab kindlaks Vabariigi Valitsus Majanduseministri ettepanekul kokkuleppel Eesti Pangaga.“

Siin on täielik võimalus antud neid laene, mis tahetakse rukki-ostu operatsiooni läbi viimiseks teha, saada. (K. Baars, tõer: Ega Eesti Pank ei või niisugust laenu anda.) Täielikult; kui ülepea võib, siis selle seaduse teksti alusel samahästi kui selle alusel, mis valitsuse poolt ette pannakse. Kordan, kui meie tõesti büdsheti õigust ei taha rikkuda, siis ei tohi meie seda seadust vastu võtta, mis on valitsuse poolt esitatud. Loodan, et nii elementaarse õiguste ja mõistete juures kaksipidi ei tohi mõelda.

Vaheaeg kl. 6.47 min. — kl. 6.58 min.

Majanduseminister J. Zimmermann: Rkl. härra Tõnisson'iga kokku leppides teen järgmise ettepaneku,

lisada juurde § 34¹ esimese lõike järele: „1930/31. aasta eelarve-aastal kuni Kr. 5.500.000.“

(L. Johanson, stp: Aga mis ütleb härra Merits selle kohta?) Laen oleks ainult käesoleva eelarve-aasta peale.

J. Tõnisson (rhv, kohalt): Võtan oma ettepaneku selle järgi tagasi.

A. Rei (stp): Selle ettepanekuga, mille Majanduseminister praegu tegi, on enam-vähem kõrvaldatud otsekohene vastolu põhiseadusega. Aga selle juures tekib uus veidrus: eelarve seadus on üldine seadus, mis määrab üldise korra kindlaks, kuidaviisi peab eelarvet kokku seadma. Järsku tahetakse üldist, abstraktset normi sisaldavasse seadusesse sisse panna eriparagrahv ühe konkreetse laenu tegemise kohta. See on veider seaduse tegemine, mida ainult hommikul kella 7 ajal võib teha. Kui tahetakse seadusega lüüda ühe laenu tegemist, siis ei tohiks seda kodifitseerida eelarve seadusse, selleks tuleb siis juba teha iseseisev seadus.

Kohtu- ja siseminister A. Anderkopp: Selle redaktsiooni vastu vaielda ei saa, ta on kahtlemata asjalikum ja kõrvaldab kahtlused, mis olemas selles, et käesoleval korral nagu põhiseaduse vastu talitaksime.

Mis puutub sellesse, kas on võimalik

üldisse orgaanilisse seadusse paigutada eriparagrahv, norm, mis erakorraliselt laenu tegemist määrab, siis ei ole see mingi veidrus, mida ainult tehtud siis, kui kell on 7 hommikul. Nii leiame maksvas Vene seadustikus terve rea erinorme, mille maksvusel kindel tähtaeg. Kui tähtaeg möödab, siis see norm kaotab maksvuse ja kustub kodifitseerimise korras, millepärast ei ole ka takistust eelarve-seadusse tähtajaga normi sisse võtta. Kui tähtaeg möödab, siis ei saa seda normi ka enam tarvitada. Selles mõttes ei ole mingit raskust seda normi vastu võtta.

K. Ast (stp): Vaadeldes kogu seda tegevust ja elades talle kaasa, ei saa kuidagi viisi konstateerimata jätta iseäralikku toimetamisviisi, mis on ilmsiks tulnud. Meile esitatakse Vabariigi Valitsuse poolt seaduseelnõu, mille puhul isegi vaevaks ei ole võetud järele vaadata, kas ta põhiseadusega kokkukõlas on või mitte. Kui meie rahaasjanduse komisjonis põhjendatud väidetega näitasime, et seaduseelnõu sel kujul, nagu ta valitsuse poolt Riigikogule esitatud, ei ole põhiseadusega kokkukõlas, siis Vabariigi Valitsuse esindaja ei arvanud tarvilikuks mingeid järeldusi teha, vaid kaitses kõige kindlamal kujul eelnõu. Samuti võttis rahaasjanduse komisjon selle eelnõu vastu hoolimata, et ta näkkulöövalt põhiseadusega vastolus seisab. Ja nüüd viimisel minutil, kui eelnõu on I lugemisel juba vastu võetud, ja kus Riigikogu kipub oma tööd lõpetama, kus ta kogu õõ valvanud on ja kus kahtlemata väsimus rahvaesindajais end sedavõrt tunda annab, et normaaltööst juttugi ei või olla, — nüüd siis katsutakse kiires korras seda parandada, mille peale oleks pidanud varem mõtlema. See näitab, et Vabariigi Valitsus üldse mingit kohustust ei näi tundvat rahvaesinduse vastu. Oleks väga halb, kui niisugune asiaolu peaks jääma kinni naelutamata. Tahaksin, et kogu vabariigi kodanikkond teadlik oleks selles, mis sünnib Riigikogus ja Vabariigi Valitsuses: kuidas üks kildkond ainult sellele mõtleb, kuidas endale sooja ja mugavat olemist korraldada, küsimata, kuidas mõjub see riigi elule, rahandusele ja riigi prestiihile. See on halb rahvaesindus, kes lubab endaga sellisel kombel mängida. Terve see talituseviis on häbemata. (Kohtu- ja siseminister A. Anderson: Teie olete häbematu suuga inimene.) Terve see valitsus on häbemata, kes lubab enesele niiviisi talitada.

Juhataja: Rkl. Ast, loen Teie sõnad

haavavaks ja teen Teile märkuse. (K. Ast, stp: Selle märkuse võtan ma heameelega vastu.)

A. Rei (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle omapärase seaduseandluse juures tänase öö kestel ei saa korraga jälgida kõiki neid redaktsioone, mis siin välja kujunevad. Aga kui ma õieti kuulsin, siis härra Majanduseminister parandas ainult § 34¹ esimest lõiget sellega, et lõike lõppu paigutati laenu ülemmäära summa, kuna aga selle lõike esimest osa ei parandatud. (V a h e l h ü ü d e d.)

Juhataja: Palun rahu!

A. Rei (stp): Seega on härra Majanduseministri ettepanekus parandamata jäänud see osa, kus öeldakse, et Vabariigi Valitsusel on õigus teha Eesti Pangast ajutisi laene. Sõna „laene“ on jäetud tekstis paljuses. Seega tuleb ikkagi välja, et seadus ei otsusta mitte ühe konkreetse laenu tegemist, vaid annab otsustamise laenude tegemise asjus Vabariigi Valitsuse kätte. (V a h e l h ü ü e keskest.) Jah, tõsi, ühe seadusega võidakse valitsust volitada mitut laenu tegema, kuid siis peavad ka kõik laenud üksikult ära tähendatud olema. (J. Tõnisson'i, rhv vahelhüüe.) Põhiseaduse järgi otsustab laenude tegemist Riigikogu. Ta võib ka ühe korraga otsustada mitu laenu teha: üks laen niisugustel tingimustel ja niisuguse summa peale, teine niisuguse summa peale j.n.e., aga et Riigikogu võiks laenude otsustamise valitsusele delegeerida, see pole põhiseaduse järgi võimalik. Kui püüdis seletada härra Majanduseminister, nagu oleks see võimalik, siis ei pea see seletus paika. Niisama nagu Riigikogu ei või delegeerida seaduseandluse õigust valitsusele, samuti ei saa valitsusele delegeerida laenude otsustamist, — neid asju peab Riigikogu ise otsustama.

Selle parandusega, mis Majanduseminister tegi, jääb terav vastolu põhiseadusega alles ning ühtlasi on terve see seadus sedavõrt absurdne, et oleks päris häbi, kui selline seadus vastu võetakse.

Majanduseminister J. Z i m m e r m a n n: Kas siin nüüd võetakse sõnad „ajutisi laene“ või „ajutist laenu“, see on puht keeleline külg.

Juhataja: Peale eelmise kahe on Majanduseministrilt veel ettepanek, võtta § 34¹ esimese lõike neljan-

das reas „ajutisi laene“ asemele „ajutist laenu“.

Aruandja R. Kuris (lõpusõna): Ühinen Majanduseministri ettepanekutega.

Seaduseelnõu tekst võetakse vastu ühes Majanduseministri parandustega.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud. Päevakord on läbi.

4. Järgmise koosoleku määramine.

Juhataja: Sekretär Schulbach teeb juhatuse nimel ettepaneku, pidada järgmine koosolek 10 minutit pärast käesoleva koosoleku lõpu, võttes päevakorda:
1. Eesti-Prantsuse kaubanduskon-

ventsiooni muutmise teise protokollki kinnitamise seadus — III lugemisel.

2. Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 3 — III lugemisel.

3. Riigi eelarve seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.

Rkl. Mihkelson teeb ettepaneku, täiendada ettepanud päevakorda 1. punktiga — komisjonide täiendavad valimised.

Loen selle ettepaneku kuuluvaks juhatuse ettepanekusse.

(Hääletatakse.) Sekretär Schulbach'i ettepanek ühes täiendusega on vastu võetud. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.12 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).

